

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Дільна З.Ф.

*кандидат юридичних наук, доцент,
Львівський державний університет внутрішніх справ*

ДО ПИТАННЯ ЩОДО РОЗШУКУ ЗАСУДЖЕНИХ

На сьогоднішній день наша держава йде шляхом гуманізації кримінальних покарань і кримінальної відповідальності загалом. Проте, часто на практиці це призводить до випадків ухилення засуджених від виконання тих обов'язків, які на них покладаються законом. Так, наприклад, ухилення від відбування покарань, не пов'язаних із позбавленням волі. Таке ухилення тягне за собою порушення такого принципу кримінального права, як невідворотність кримінальної відповідальності. З приводу цього, слушно науковець Л. В. Багрій-Шахматов вказує, що порушення принципу невідворотності, непослідовність його реалізації істотно знижують авторитет і силу кримінального закону, негативно позначаються на всій системі боротьби зі злочинністю [1, с. 23].

Власне тим органом державної влади, який покликаний здійснювати єдину державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та важливим завданням якого є запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як засудженими, так і іншими особами є Державна пенітенціарна служба України. Складовою та невідомою частиною Державної пенітенціарної служби України є Кримінально-виконавча інспекція. Відповідно до кримінально-виконавчого та адміністративного законодавства України кримінально-виконавча інспекція виконує кримінальні покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, громадських робіт, виправних робіт та адміністративні стягнення у виді громадських і виправних робіт, а також здійснює контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, та звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років. Також інспекція повідомляє суд, який ухвалив вирок, про прийняття його до виконання та про закінчення виконання покарань у триденний термін. Власне кримінально-виконавча інспекція встановлює періодичність та

дні проведення реєстрації засуджених до покарань у виді громадських і виправних робіт, а також осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням (ст. 13) [2].

Отже, контроль за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, протягом іспитового строку здійснюється кримінально-виконавчою інспекцією за місцем проживання засудженого, а стосовно військовослужбовців – командирами військових частин. Так, кримінально-виконавча інспекція веде персональний облік засуджених протягом іспитового строку, спільно з органами внутрішніх справ та відповідними громадськими формуваннями проводить індивідуально-профілактичну роботу із засудженими та контролює додержання ними громадського порядку і виконання обов'язків, покладених на них судом; вносить подання органу внутрішніх справ щодо здійснення приводу засуджених, які не з'явилися за викликом до кримінально-виконавчої інспекції; організовує початковий розшук засуджених, місцезнаходження яких невідоме, та надсилає матеріали до органів внутрішніх справ для оголошення розшуку таких засуджених.

Згідно положень КВК України, звільнені від відбування покарання з випробуванням зобов'язані: виконувати обов'язки, які покладені на них судом; повідомляти інспекцію про зміну місця проживання; з'являтися за викликом до кримінально-виконавчої інспекції. У разі неприбуття до кримінально-виконавчої інспекції без поважних причин до засудженого може бути застосовано привід, який здійснюється органом внутрішніх справ (ст. 164). Тоді, як поважними причинами неявки засудженого до кримінально-виконавчої інспекції в призначений строк визнаються: несвоєчасне одержання запрошення, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом і які документально підтверджені [2].

Отже, на підставі вищепроаналізованого, варто зазначити, що особа оголошується в розшук з наступних підстав: 1) у разі неприбуття засудженого до місця відбування покарання (органом внутрішніх справ за поданням кримінально-виконавчої інспекції. Після затримання засуджений направляється до місця відбування покарання в порядку, встановленому для засуджених до позбавлення волі (ст. 57 КВК); 2) у разі ухилення особи від відбування покарання з випробуванням, від виконання обов'язків, які покладені на нього судом. Особа, звільнена від відбування покарання з випробуванням, розшук якої оголошено у зв'язку з ухиленням від відбування покарання, затримується і конвоюється органом внутрішніх справ у порядку, передбаченому кримінальним процесуальним законодавством (ст. 166 КВК України) [2].

Що стосується розшуку засудженого, то це питання регулюється Інструкцією про порядок виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до

таких покарань від 19.12.2003 року, а також окремими положеннями, які містяться у Кримінально-виконавчому кодексі України. Однак, неабияку дискусію викликає також питання, чи повинен суд наділятися повноваженнями щодо вирішення питання про розшук засудженого. Відповідно до чинного кримінального процесуального закону, суд не наділений такими повноваженнями. Проте така практика існує в деяких зарубіжних країнах. Так, наприклад відповідна норма існує у КПК Республіки Молдова (ст. 469) [3]. Також в КПК Республіки Казахстан (ст. 476), вказано, що суд вирішує питання про оголошення особи в розшук, зупинення такого розшуку та обрання запобіжного заходу зокрема до осіб, які засуджені до покарання, не пов'язаного із позбавленням волі і які переховуються від контролю і ухиляються від відбування покарання [4].

Згідно чинного КПК України, зокрема ч.1 ст. 537 КПК України оголошення особи в розшук не входить до переліку питань, які вирішуються судом в порядку ст. 537 КПК України під час виконання вироків, а регулюється ст. ст. 281, 335 КПК України. Таким чином, системний аналіз норм КПК України дозволяє зробити висновок про те, що суд позбавлений права оголосити в розшук особу, в тому числі раніше засуджену, в порядку, передбаченому для вирішення питань в стадії виконання судових рішень (ст. 537 КПК України). В той же час, суд може оголосити в розшук особу в порядку, передбаченому частиною першою ст. 335 КПК України під час розгляду справи в суді з питань, визначених ч. 1 ст. 537 КПК України.

Так, суди, як правило, задовольняють клопотання про розшук засудженого, яке подається разом із клопотанням про направлення звільненого від відбування покарання з випробуванням для відбування призначеного покарання із одночасним оголошенням його у розшук. Власне суди мотивують це тим, що засуджений ухилився від слідства і суду, розшукується органами досудового розслідування по іншому кримінальному провадженню, не був належним чином повідомлений про судовий розгляд даної справи, а також враховуючи, що перед судом ставиться питання про скасування призначеного до відбування засудженому покарання з випробуванням, що погіршує його процесуальне становище, який має право бути вислуханим в суді щодо обставин викладених в поданні кримінально-виконавчої інспекції, і на цій підставі суд вважає, що відповідно до вимог чинного КПК України, подальший розгляд справи у відсутності засудженого є неможливим, в зв'язку з чим, приходиться до висновку про необхідність оголошення засудженого в розшук та про зупинення провадження у цій справі, на підставі ст.ст. 335,539 КПК України. Наприклад можна навести Ухвалу Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області, в якій суд постановив зупинити розгляд подання про направлення

засудженого, звільненого від відбування покарання з випробуванням для відбування покарання з оголошенням в розшук, а при виявленні його затримати і доставити до суду для розгляду подання [5]. Аналогічно цьому рішенням Новоодеський районний суд Миколаївської області вважає, що відповідно до вимог чинного КПК України, подальший розгляд справи у відсутності засудженого є неможливим, в зв'язку з чим, приходить до висновку про необхідність оголошення засудженого в розшук та про зупинення провадження по цій справі, на підставі ст.ст. 335,539 КПК України [6].

Дещо іншу позицію зайняв Ясинуватський міськрайонний суд Донецької області, який розглянув подання керівника апарату Ясинуватського міськрайонного суду про оголошення розшуку засудженого і відмовив у задоволенні подання з підстав того, що відповідно до частини першої ст. 537 КПК України оголошення особи в розшук, в тому числі, раніше засудженої, не входить до переліку питань, які вирішуються судом в порядку ст. 537 КПК України під час виконання вироків, а регулюється ст.ст. 281, 335 КПК України [7].

Тому, на мій погляд, виділяти питання щодо розшуку засуджених в окреме самостійне питання, яке підлягає розгляду в стадії виконання судових рішень не є доцільним, адже по-перше, обов'язок розшуку засудженого покладений законодавцем на органи виконання покарань, по-друге, не слід перенавантажувати суд обов'язком ще й розглядати питання про розшук засудженого, адже тим самим стирається межа між функціями суду і органів та установ виконання покарань.

Список використаних джерел:

1. Багрий-Шахматов Л.В. Социально-правовые проблемы уголовной ответственности и форм ее реализации / Багрий-Шахматов Л.В. – Одесса: АО БАХВА, 1996. – 192 с.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11 липня 2003 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу до джерела: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1129-15>
3. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14 martie 2003: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://lex.justice.md>
4. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Казахстан от 13.12.1997 г. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31575852#pos=526;-245&sel_link=1004100990
5. Ухвала Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області № 437/5961/12 від 18 січня 2013 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29236866>).

6. Ухвала Новоодеського районного суду Миколаївської області № 482/1464/13-к від 10 грудня 2013 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/35925568>

7. Ухвала Ясинуватського міськрайонного суду Донецької області № 0555/62/2012 від 11 червня 2013 р.: [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/32842855>

Литвин В.В.

*лейтенант міліції,
науковий співробітник,*

*Навчально-науковий інститут підготовки фахівців
для підрозділів міліції громадської безпеки, психологічної служби
та Національної гвардії України
Національної академії внутрішніх справ*

МОТИВАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Новий час чітко показує новий психологічний образ професіонала, який матиме здатність до особистісного та професійного зростання в динамічних умовах, до самостійного професійного зростання і особистої відповідальності; подолання соціальних і професійних стереотипів.

Обираючи професію поліцейського людина, насамперед, керується внутрішньою мотивацією. Мотивація є динамічним процесом фізіологічного та психологічного плану, керуючим поведінкою людини, який визначає її організованість, активність і стійкість [3, с. 73].

Індивід за своїм внутрішнім переконанням, цілями, намірами, потребами та інтересами може вже мати стійку позицію по вибору своєї професії. Сукупність всіх, вище перерахованих, елементів складає професійне самовизначення. Саме в підлітковому віці людина опиняється перед необхідністю вибору професії [1, с. 67].

Завдяки своїм здібностям людина реально оцінює свої можливості діяльності в тій чи іншій професії. Наприклад, хороша фізична форма підкреслює цікавість до вибору професії поліцейського, а саме: служби в спеціальних підрозділах Міністерства внутрішніх справ, виконання бойових спеціальних операцій, тощо. Виявлення здібностей – підкреслює інтерес до вибору професії. Інтереси можуть бути будь-які: від аспектів методу та способу розшуку злочинця до правомірності застосування превентивних заходів поліцейськими.

Опинившись перед вибором професії, особа починає керуватися своїми внутрішніми мотивами. Згідно типологізації вченого Роша А.Н.